

AGRÁRPIACI JELENTÉSEK

GABONA ÉS IPARI NÖVÉNYEK

XIV. évfolyam 11. szám
2011. június 17.

**Gabona és Ipari Növények
XIV. évfolyam 11. szám**

2011. 23. hét

Megjelenik kéthetente

Felelős szerkesztő:

Dr. Stummer Ildikó

Készítette:

Dr. Molnár Zsuzsa

molnar.zsuzsa@aki.gov.hu

Pájtli Péter

pajtli.peter@aki.gov.hu

Keresztessyné Mohr Katalin

keresztessyne.mohr.katalin@aki.gov.hu

Kiadja:

Agrárgazdasági Kutató Intézet

Piaci Árinformációs Rendszer

H-1093 Budapest, Zsil utca 3-5.

Postacím: H-1463 Budapest, Pf.: 944

Telefon: (06 1) 476-6093

Fax: (06 1) 217-8111

www.aki.gov.hu

aki@aki.gov.hu

https://pair.aki.gov.hu

A Gabona és Ipari Növények piaci jelentésén kívül kínáljuk még a Baromfi, Élőállat és Hús, Zöldség, Gyümölcs és Bor, Tej és Tejtermékek piaci jelentéseket is.

A kiadványokkal kapcsolatban részletes felvilágosítást ad:

Mihók Zsolt

Telefon: (06 1) 476-3064

TARTALOMJEGYZÉK

GABONAPIACI JELENTÉS.....	3
A gabonafélék termelői ára.....	7
A gabonafélék jegyzése.....	9
A gabona alapú termékek feldolgozói értékesítési ára.....	12
A megfigyelt gabona alapú termékek fogyasztói ára.....	12
Külpiaci információk.....	13
OLAJNÖVÉNY-PIACI JELENTÉS.....	15
Az olajos magvak és termékeinek jegyzése néhány kiemelt árutózsden.....	17
A fontosabb hazai olajos magvak termelői-, a belőlük készült termékek feldolgozói értékesítési átlagára	20
A nyers növényolajok ára és jegyzése.....	20
BIOÜZEMANYAG MELLÉKLET.....	22

GABONAPIACI JELENTÉS

- **Drasztikusan esett a búza jegyzése a chicagói árutőzsdén június első felében.**
- **1996 óta először az idén júniusban haladta meg a kukorica világszája ára a búzáét.**
- **Oroszország gabona zárókészlete a korábban jelzettnél lényegesen nagyobb lehet a folyó gazdasági év végére.**

Világszája kitekintés¹

Az USA-ban a takarmányipar kukorica iránti kereslete lanyhult, mivel a termés ára hónapok óta példátlanul magas. A CME/CBOT-n 1996 óta az idén júniusban haladta meg először a kukorica jegyzése a búzáét, ami arra ösztönözheti a takarmányipart, hogy kukorica helyett búzáét vásároljon. Ezt azonban több tényező is korlátozhatja annak ellenére, hogy a búza jelenleg olcsóbb a kukoricánál. Azokon a területeken, ahol az állattartás koncentrálódik az USA-ban, az előző évi élénk export miatt szűkösek a búzakészletek. A bioetanol-előállítás melléktermékeként keletkező DDGS felhasználása folyamatosan bővül, és a termék magas szénhidrátartalma (lásd Gabona és Ipari Növények piaci jelentés 2011/10. szám) miatt képes a kukoricát bizonyos mértékben kiváltani. Ugyanakkor az USA északi síksági területein bőségesen áll rendelkezésre legelő.

Az USA-ban az őszi búza rosszul telet és a tavaszi aszályos idő is gyengítette az állományt, amelynek 23%-a kapott gyenge, és csupán 35%-a jó-kiváló minősítést a június 12-i adatok szerint. Ez korántsem kedvező az ideai terméskilátások tekintetében.

Az ABARES előrejelzése szerint Ausztrália búzaexportja 20,11 millió tonnára nőhet a következő, 2011/2012. gazdasági évben (október/szeptember), amely 9%-kal haladna meg a folyó szezont.

Argentína a világ egyik legnagyobb búzaexportőre, és a szomszédos Brazília elsődleges búza-beszállítója. Az ország csak akkor hagyja jóvá a búza és a kukorica exportját, ha a belföldi ellátás biztosított. Június elején 3 millió tonna 2011/2012-es termésű búza kiszállítására kötöttek szerződést, decemberi határidővel.

Brazíliában a szója betakarítása után kezdődhet csak a kukorica vetése, amely februárban, márciusban ideális. A folyó szezomban a szója vetése csúszott, ezzel együtt a kukoricáé is, így a csapadékhiány érzékenyebben érintheti a kukorica kibocsátását. A 2010. évinél (23 millió tonna) is kevesebb lehet a termés az idén annak ellenére, hogy a gazdák a magas árak miatt a tavalyinál 10,4%-kal nagyobb területen, 5,35 millió hektáron vetették el a magot. Az ország kukoricaexportja 8 millió tonna volt 2010-ben, az idén 6-7 millió tonnát prognosztizálnak. A termésből 3

¹ USDA, Agra Europe, Reuters, UkrAgroConsult, IKAR, ProAgro, MARS Bulletin

millió tonnát már értékesítettek a gyenge argentin termés, az európai kedvezőtlen termesztési körülmények, és az USA-ban a várhatóan kisebb kibocsátás miatt.

Az észak-kaukázusi farmerek nagy körültekintéssel készülnek az őszi búza betakarítására, hiszen az ideai terméstől függ, hogy Oroszország újra a világ meghatározó piaci szereplőjévé válik-e. A Kaukázus északi része és a szomszédos déli területek együttesen az ország búzakibocsátásának 45%-át adták tavaly. Az exporttilalom feloldásának bejelentését követően a búza belpiaci ára 10%-kal nőtt, de még így is sem érte el a világpiacon árat. Az IKAR (Agrárpiaci Kutató Intézet) adatai szerint a 11,5% fehérjetartalmú búza fekete-tengeri FOB ára június elején egy hét alatt 300 USD/tonnáról 280 USD/tonnára esett, ugyanakkor a takarmányárpat 285 USD/tonnán jegyezték. Az orosz központi bank elnöke felvetette az ideiglenes mozgóvám bevezetésének lehetőségét a gabonaexport esetében. Ezt az orosz export újbóli megindulásával járó, esetleg kedvezőtlen hatások enyhítése érdekében léptetnék életbe. A volumen korlátozása helyett a vámot abban az esetben vetnék ki, amikor a negyedosztályú malmi búza nagykereskedelmi ára eléri a 7000 rubelt tonnánként (172 euró/tonna). Oroszország várhatóan 13-15 millió tonna búzát exportál a 2011/2012. gazdasági évben.

Ukrajna gabonakivitele az exportkorlátozás feloldását követően 159,4 ezer tonnára nőtt június 1-8. között, szemben az egy hónappal korábbi 32,7 ezer tonnával. Június első hetében 101,3 ezer tonna kukoricát és 58,1 ezer tonna búzát exportáltak. A ProAgro mezőgazdasági tanácsadó cég szerint Ukrajna 450 ezer tonna gabonát exportálhat a következő hetekben, ebből 179 ezer tonna lehet a búza, 167 ezer tonna a kukorica és 107 ezer tonna az árpa. Június első napjaiban az ország feloldotta a kiviteli korlátozást, amelyet az előző év októberében az aszályos idő okozta termés-csökkenés és szűkös kínálat miatt vezetett be. Ukrajna kb. 10,5 millió tonna gabonát exportált a 2010/2011. szezon első 11 hónapjában, szemben az előző gazdasági év 20 millió tonnájával. Az ország 2011/2012. gazdasági évben várható gabonaexportját a tavaszi száraz idő okozta aggodalmak miatt a korábbi 19-20 millió tonnáról 15-18 millió tonnára módosították. Az UkrAgroConsult független piacelemző cég friss előrejelzésében az előző becslésnél 1,2%-kal több, 45 millió tonna gabonatermést valószínűsít az idén, köszönhetően a nagyobb vetésterületnek és a tavalyinál várhatóan jobb őszi búza termésnek.

Nyugat-Európába, a szárazság sújtotta régiókba június elején megérkezett a várva várt eső, és az előrejelzések szerint júniusban átlagos, vagy afeletti lehet a lehullott csapadék mennyisége. A júniusi esőzés már későn érkezett ahhoz, hogy lényegesen befolyásolja a termés mennyiségét Franciaországban, Németországban és az Egyesült Királyságban. A Strategie Grains a korábbi előrejelzéséhez képest 6 millió tonnával kevesebb, 125,6 millió tonna búzatermést vár az Európai Unióban, amely 1%-kal maradna el a 2010-ben betakarított mennyiségtől. Franciaországban az előző évinél 13%-kal kevesebb, 31 millió tonna termést várnak. Németország gabonatermése 40,8 millió tonna lehet 2011-ben, 7,9%-kal kevesebb a tavalyinál. Spanyolországban abban bíznak, hogy az elmúlt három év legjobb gabonatermését takaríthatják be, és a magas árak kiemelkedő profittal kecsegtetnek. Friss becslések szerint 20,3 millió lehet az ideai spanyol gabonatermés

(nem számolva a rizsszel, amelyből 900 ezer tonnát arathatnak), ez 8,4%-kal haladná meg a 2010. évi kibocsátást. Spanyolország ugyanakkor folyamatos gabonadeficittel küzd a talajok alacsony termőképessége és a mezőgazdasági művelésre alkalmas területek hiánya miatt. A spanyol gabonatermés 6,8 millió tonnával múlja alul a belső igényt, ezért jelentős importőrként jelenik meg a világpiacon.

Az angol kormányzat aszályossá nyilvánította Kelet-Anglia egyes területeit (Anglia legnagyobb termelő régiójában), minden idők legszárazabb tavaszi időjárása miatt. Az aszály bejelentése lehetővé teszi a vízszolgáltató vállalatoknak a víz felhasználásának korlátozását. Anglia, valamint Wales délnyugati, délkeleti és középső területein is aszályhoz közeli a körülmények. Ezért június elejéig a kritikus területeken már 100 farmer egyezett bele abba, hogy kevesebb vizet használ öntözésre.

A román mezőgazdasági miniszter tájékoztatása szerint az országban 1,94 millió hektárról 6,7 millió tonna búzát takaríthatnak be az idén, amely 18%-kal haladná meg az előző évi termést. Romániában – a fekete-tengeri régió egyik legnagyobb gabonatermelőjénél – 2010-ben 5,7 millió tonna búza termett, miközben a kukorica kibocsátása ötéves csúcsot döntött, 9 millió tonna volt. Románia az EU legkisebb hatékonysággal termelő tagállama, mivel alacsony a termelés színvonala, és a termelés teljes mértékben kitett az időjárásnak.

Határidős jegyzések

Drasztikusan esett a búza jegyzése a 22-23. héten a chicagói árutőzsdén (5. ábra). Az ár csökkenését az a hír indította el, hogy Oroszország július elsejétől feloldja az exporttilalmat, és Ukrajna is törölte a korábban meghatározott gabonaexport-kvótát. Sokkhatásként érte a piacot az a hír, hogy az oroszországi gabonakészlet a korábban jelzettnél lényegesen magasabb, 18-20 millió tonna lehet a folyó gazdasági év végére. A trendet erősítette, hogy az eddig szárazság sújtotta területekre megérkezett a régen várt csapadék, aminek hatására javultak a terméskilátások az USA-ban, Európában és a fekete-tengeri térségben. Látványos eladási hullám indult a chicagói árutőzsdén, amihez a kedvezőtlen makrogazdasági tényezők (gyenge gazdasági mutatók az USA-ban, Kína infláció elleni küzdelme és a görögországi válság) nagyban hozzájárultak.

Az USA-ban a kukorica ára rekordszintet ért el június elején, miután a USDA csökkentette a kukorica készletekre vonatkozó becslését (6. ábra). Június közepén a kukorica jegyzése kissé visszaesett, de még így is magas szinten maradt.

Hazai körkép

Megjelentek az első hivatalos adatok az idén várható magyarországi gabonatermésről. Az MgSzH tájékoztatása szerint őszi búzából 952 ezer hektárról 3,9 millió tonna búza kerülhet a magtárakban, ugyanakkor őszi árpából 165 ezer hektárról 632 ezer tonnát arathatnak a gazdák.

A gabonafélék termelői ára magas volt a 22-23. héten. A betakarítás árcsökkenést hozhat, de annak mértéke nagyban függ a globális, európai és fekete-tengeri térség kibocsátásától.

A gabonafélék termelői ára

1. táblázat

A gabonafélék termelői ára származási hely* szerint (23. hét)

Megnevezés	Mértékegység	Származási hely*			Országos		
		Dunántúl	Alföld	Észak-Magyarország	2011. 22. hét	2011. 23. hét	2011. 23. hét / 2011. 22. hét (%)
Étkezési	tonna	-	-	-	760	1 789	235,37
búza	Ft/tonna	-	-	-	68 544	60 855	88,78
Takarmány-	tonna	-	-	-	-	-	-
búza	Ft/tonna	-	-	-	-	-	-
Takarmány-	tonna	1 671	712	-	6 347	2 665	41,99
kukorica	Ft/tonna	60 750	61 488	-	60 624	60 973	100,58
Takarmány-	tonna	-	-	-	-	-	-
árpa	Ft/tonna	-	-	-	-	-	-

* Származási hely: ahol a gabonát megtermelték.

Az országos átlaggal a regionális összes mennyiség és az átlagár sem egyezik. Ennek oka, hogy volt felvásárlás az adott régióban, azonban az adatszolgáltatók alacsony száma miatt egyes régiók adata nem publikus. Az országos átlagban a nem publikált adatok benne vannak.

Forrás: AKI PÁIR

2. táblázat

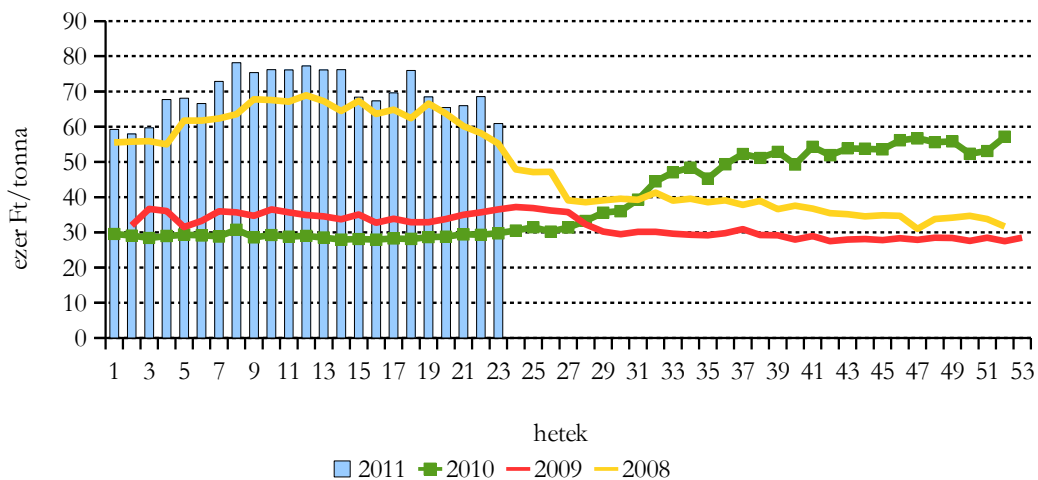
A gabonafélék országos termelői ára

Megnevezés	Mértékegység	Országos				
		2010. 23. hét	2011. 22. hét	2011. 23. hét	2011. 23. hét / 2010. 23. hét (%)	2011. 23. hét / 2011. 22. hét (%)
Étkezési	tonna	2 938	760	1 789	60,87	235,37
búza	Ft/tonna	29 743	68 544	60 855	204,60	88,78
Takarmány-	tonna	1 024	-	-	-	-
búza	Ft/tonna	26 091	-	-	-	-
Takarmány-	tonna	4 660	6 347	2 665	57,19	41,99
kukorica	Ft/tonna	35 800	60 624	60 973	170,32	100,58
Takarmány-	tonna	-	-	-	-	-
árpa	Ft/tonna	-	-	-	-	-

Forrás: AKI PÁIR

1. ábra

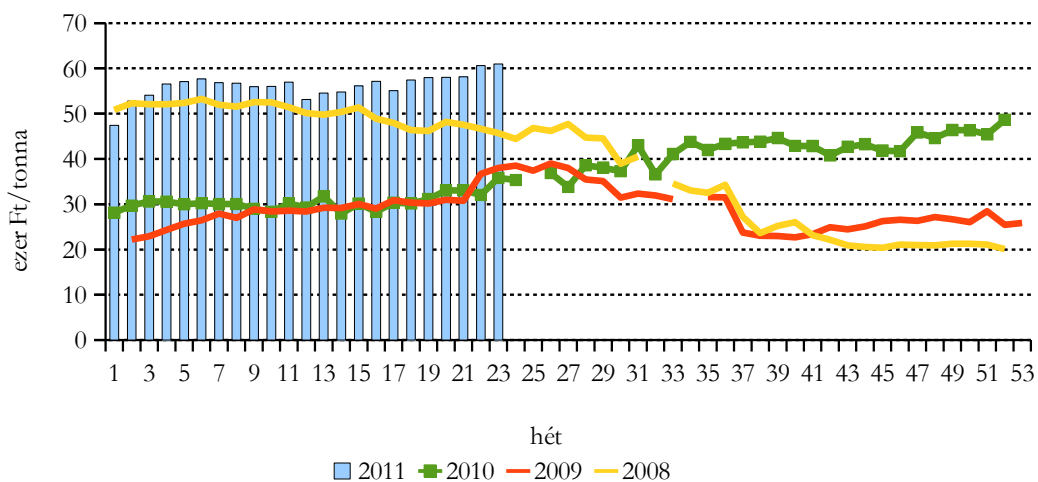
Az étkezési búza termelői ára

Forrás: AKI PÁIR

2. ábra

A takarmánykukorica termelői ára

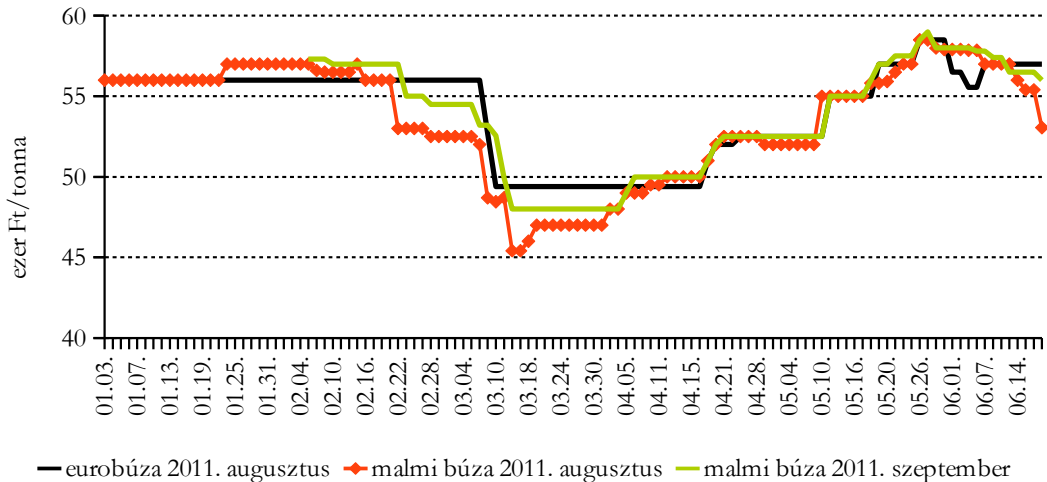
Forrás: AKI PÁIR

A gabonafélék jegyzése

2. ábra

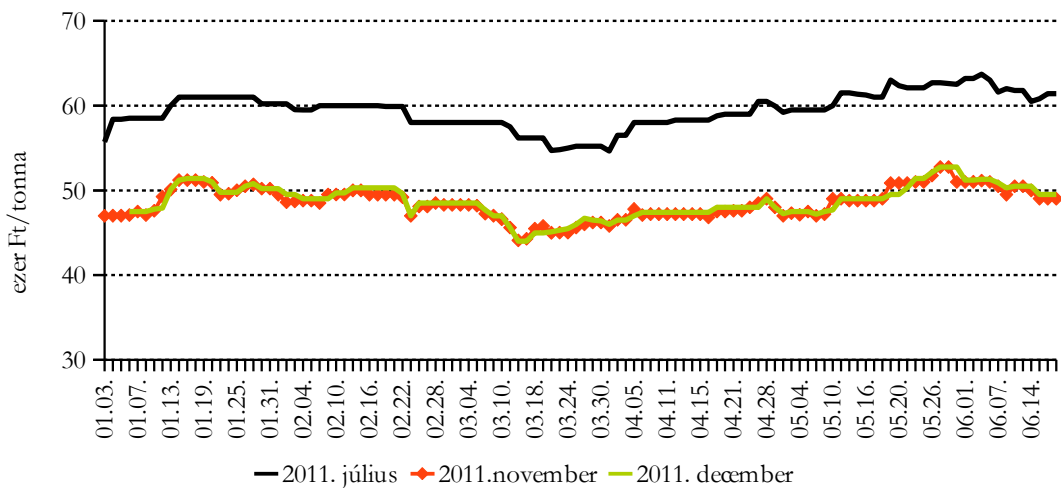
Az eurobúza és a malmi búza különböző határidőre szóló jegyzése a Budapesti Értéktőzsdén

Forrás: BÉT

3. ábra

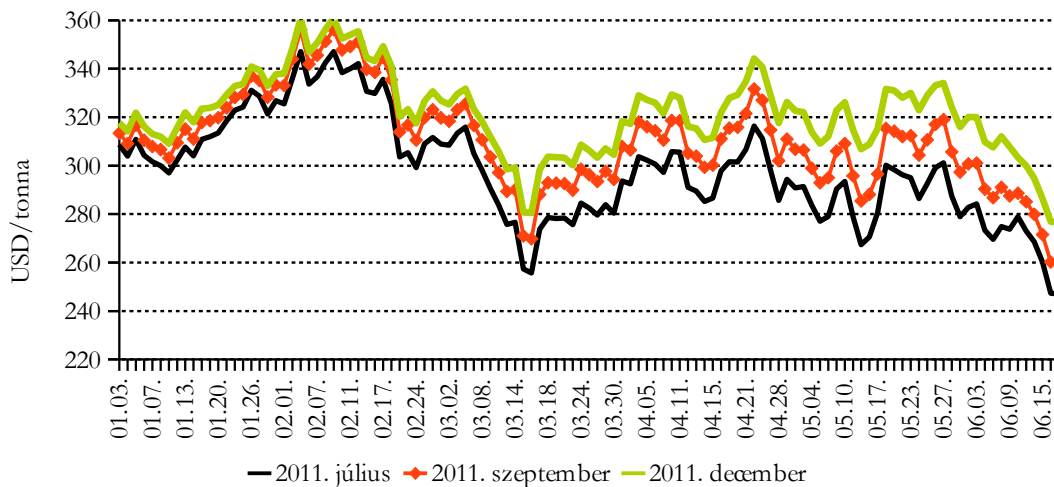
A takarmánykukorica különböző határidőre szóló jegyzése a Budapesti Értéktőzsdén

Forrás: BÉT

4. ábra

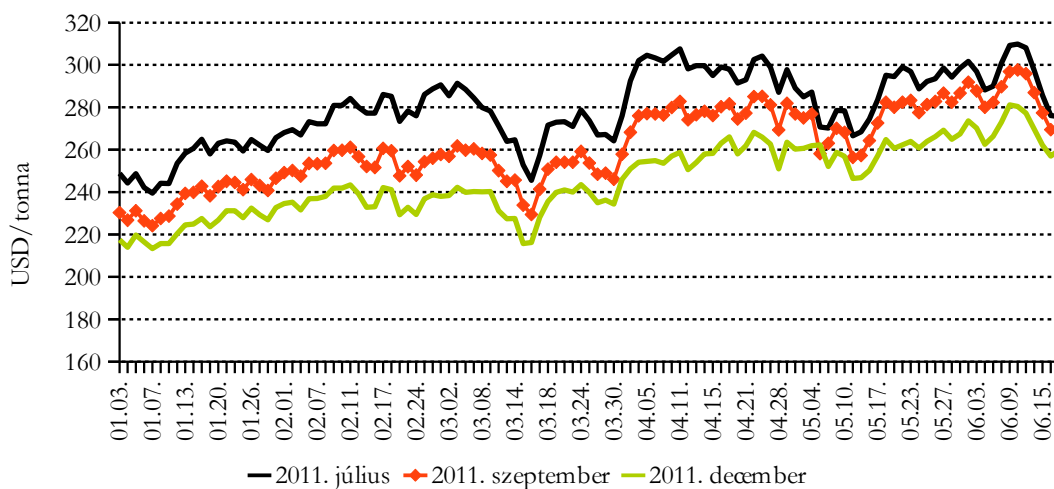
A búza különböző határidőre szóló jegyzése a chicagói árutőzsdén

Forrás: CME/CBOT – Chicago Board of Trade

5. ábra

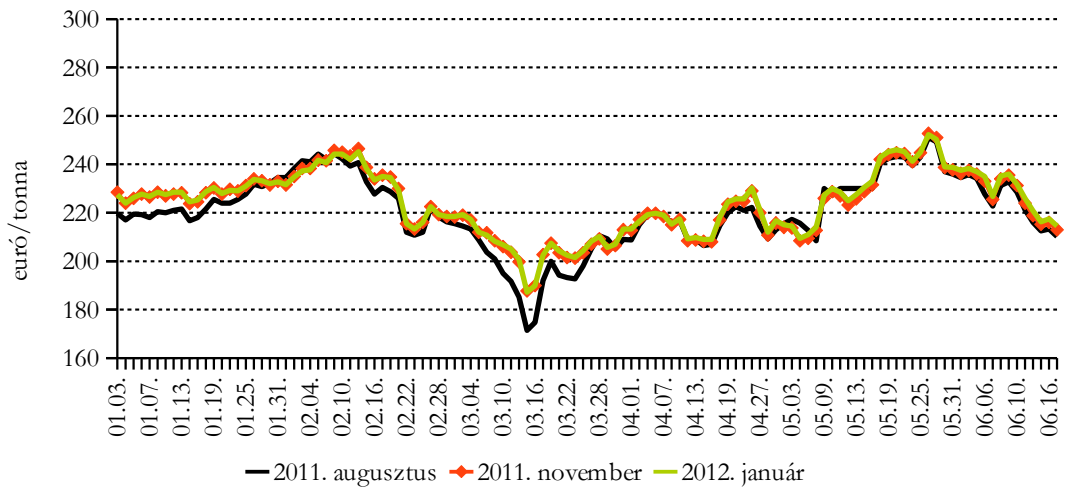
A kukorica különböző határidőre szóló jegyzése a chicagói árutőzsdén

Forrás: CME/CBOT – Chicago Board of Trade

6. ábra

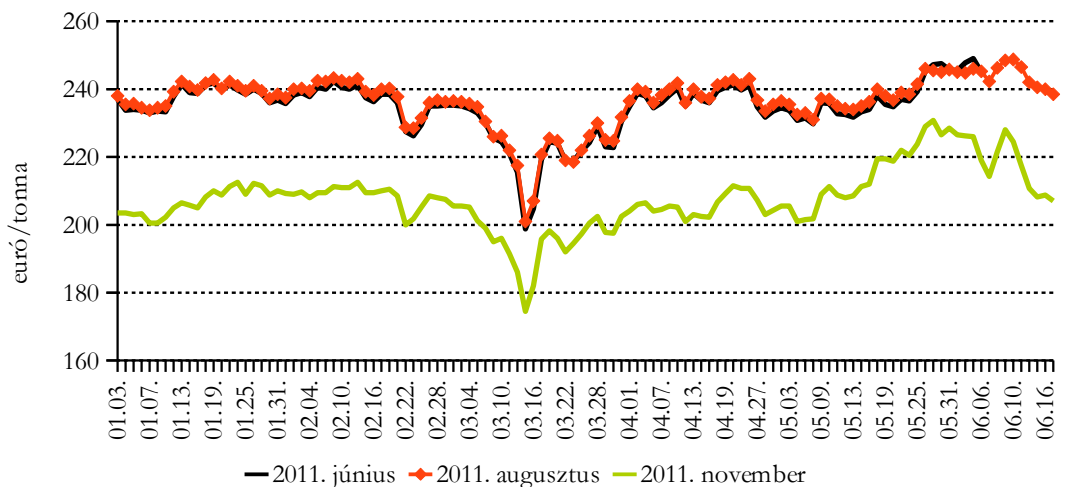
A búza különböző határidőre szóló jegyzése a párizsi árutőzsdén

Forrás: MATIF – Marché A Terme d' Instruments Financiers

7. ábra

A kukorica különböző határidőre szóló jegyzése a párizsi árutőzsdén

Forrás: MATIF – Marché A Terme d' Instruments Financiers

3. táblázat

A gabona alapú termékek feldolgozói értékesítési ára

Gabona alapú termékek	Mértékegység	Országos				
		2010. 23. hét	2011. 22. hét	2011. 23. hét	2011. 23. hét / 2010. 23. hét (%)	2011. 23. hét / 2011. 22. hét (%)
Finomliszt BL 55	tonna	1 699,58	416,83	442,91	26,06	106,26
ömlesztett	Ft/kg	49,67	99,67	96,84	194,97	97,16
Finomliszt BL 55	tonna	1 894,95	1 188,05	1 216,83	64,21	102,42
zsákos	Ft/kg	51,57	101,18	100,24	194,38	99,07
Finomliszt BL 55	tonna	889,74	596,95	716,46	80,52	120,02
zacskós	Ft/kg	56,11	110,71	109,83	195,74	99,21
Rétesliszt BFF 55	tonna	45,26	-	28,00	61,86	-
ömlesztett	Ft/kg	61,57	-	104,15	169,16	-
Rétesliszt BFF 55	tonna	41,95	22,15	49,25	117,40	222,35
zsákos	Ft/kg	58,05	105,62	105,52	181,78	99,90
Rétesliszt BFF 55	tonna	49,37	53,64	47,06	95,32	87,73
zacskós	Ft/kg	70,46	117,05	118,38	168,01	101,13
Fehér kenyérliszt BL 80	tonna	1 152,66	315,60	421,84	36,60	133,66
ömlesztett	Ft/kg	47,15	96,72	94,31	200,01	97,50
Fehér kenyérliszt BL 80	tonna	1 000,42	505,67	542,25	54,20	107,23
zsákos	Ft/kg	50,54	99,53	98,11	194,13	98,58
Tésztaipari liszt TL 50	tonna	498,49	150,24	143,74	28,84	95,67
ömlesztett	Ft/kg	50,30	103,34	104,97	208,69	101,58
Tésztaipari liszt TL 50	tonna	90,70	45,80	165,35	182,30	361,03
zsákos	Ft/kg	59,98	107,72	108,53	180,93	100,75
Étkezési búzadara AD	tonna	40,77	30,33	43,48	106,65	143,36
zacskós	Ft/kg	68,75	121,73	119,70	174,10	98,33

Forrás: AKI PÁIR

4. táblázat

A megfigyelt gabona alapú termékek fogyasztói ára

Termék	2010. június	2011. május	2011. június*
Finomliszt BL 55	150	194	185
Fehér kenyér	238	254	259
Félbarna kenyér	237	251	255
Étkezési búzadara AD	196	206	211

* 2011. június 14-ig.

Forrás: AKI PÁIR

Külpiaci információk

Határidős piacok (2011. június 10.)

5. táblázat

Búza

MATIF, Párizs			CME/CBOT, Chicago (őszi lágú búza)*			Kansas (őszi kemény búza)**		
Szállítási határidő	euró/ tonna	Ft/tonna	Szállítási határidő	USD/ tonna	Ft/tonna	Szállítási határidő	USD/ tonna	Ft/tonna
2011. augusztus	228,50	60 399	2011. július	278,93	50 905	2011. július	318,90	58 200
2011. november	231,25	61 126	2011. szeptember	288,63	52 675	2011. szeptember	325,52	59 407
2012. január	231,75	61 258	2011. december	303,33	55 357	2011. december	333,87	60 932
2012. március	232,50	61 457	2012. március	317,21	57 891	2012. március	338,65	61 804
2012. május	234,25	61 919	2012. május	321,48	58 669	2012. május	339,66	61 988
2012. augusztus	226,00	59 739	2012. július	323,17	58 978	2012. július	337,64	61 619

Minneapolis (tavaszi kemény búza)***			LIFFE****		
Szállítási határidő	USD/ tonna	Ft/tonna	Szállítási határidő	GBP/ tonna	Ft/tonna
2011. július	367,40	67 051	2011. július	192,00	57 041
2011. szeptember	348,57	63 614	2011. szeptember	184,45	54 798
2011. december	348,30	63 564	2011. december	187,00	55 556
2012. március	352,15	64 268	2012. március	190,00	56 447
2012. május	352,89	64 402	2012. május	192,00	57 041
2012. július	352,61	64 352	2012. július	195,00	57 933

* SRW – Soft Red Winter.

** HRW – Hard Red Winter.

*** DNS – Dark Northern Spring.

**** Étkezési és takarmánybúza.

MATIF – Marché A Terme d' Instruments Financiers

CME/CBOT – Chicago Board of Trade

LIFFE – London International Financial Futures and Options Exchange

Forrás: HGCA – The Home Grown Cereals Authority

6. táblázat

Kukorica

MATIF, Párizs			CME/CBOT, Chicago		
Szállítási határidő	euró/tonna	Ft/tonna	Szállítási határidő	USD/tonna	Ft/tonna
2011. augusztus	248,75	65 752	2011. július	309,84	56 546
2011. november	224,50	59 342	2011. szeptember	297,64	54 319
2012. január	225,75	59 672	2011. december	280,47	51 186
2012. március	228,25	60 333	2012. március	284,65	51 948
2012. június	230,00	60 796	2012. május	287,09	52 393
2012. augusztus	232,25	61 391	2012. július	288,58	52 666

MATIF – Marché A Terme d' Instruments Financiers

CME/CBOT – Chicago Board of Trade

Forrás: HGCA – The Home Grown Cereals Authority

7. táblázat

Repce

Szállítási határidő	MATIF, Párizs	
	euró/tonna	Ft/tonna
2011. augusztus	468,75	123 905
2011. november	460,25	121 658
2012. február	457,75	120 997
2012. május	450,00	118 949
2012. augusztus	419,75	110 953
2012. november	423,25	111 878

MATIF – Marché A Terme d' Instruments Financiers

Forrás: HGCA – The Home Grown Cereals Authority

OLAJNÖVÉNY-PIACI JELENTÉS

- **Csökken Kína szójabab importja**
- **Lassan halad a szójabab vetése az USA-ban**
- **Az USA agrárminisztériuma (USDA) szerint 18,8 millió tonna lehet az EU repcetermése a 2011/2012. gazdasági évben**
- **Csökkenő olajos mag jegyzések a BÉT-en**

Világpiaci kitekintés

Az USA-ban a kedvezőtlen időjárás továbbra is lassítja a szójabab vetését. Több államban hatalmas termőterületeket kellett elárasztani, hogy megmentsék a nagyobb városokat a Mississippi mentén. Az USDA jelentése szerint a szójabab tervezett területének 68%-án fejezték be a farmerek a vetést június 5-ig, szemben az átlagos 82 %-kal.

Kína szójabab importja a korábban várt 56 millió tonnáról 54 millió tonnára csökkenhet a 2010/2011. gazdasági évben (50 millió tonna volt az előző időszakban). A kínai import visszafofása mögött továbbra is a feldolgozók jövedelmezőségi nehézségei állnak. A feldolgozók segítése érdekében az állam tavasszal már 3 millió tonnás készletet dobott piacra, amelyet júniusban további 2 millió tonna követhet. Kínában az élelmiszerek által élénkített infláció mérséklése az egyik elsődleges cél, ezért volt szükség a kormány beavatkozására. Kína vártnál lassabb importjának ellenére egyre optimistább várakozások jelennek meg annak felgyorsulására a 2011/2012. időszakra. Az USDA júniusi jelentése szerint 58 millió tonna is lehet Kína nemzetközi szójababszerzése. A növekedés mögött a fokozódó kereslet és a csökkenő kínai szójaterület áll. Az ország észak-keleti részén a kukorica, a Sárga-folyó térségében a gyapot szoríthatja ki a szójatermelést, ezért az USDA elemzői 8,4 millió hektárra csökkentették a 2011/2012. évben várható termőterületet.

A csökkenő kínai import növekvő készleteket eredményez a főbb exportőr országokban (pl. USA, Brazília). A brazil szójabab export 31,85 millió tonnára csökkenhet a 2010/2011. gazdasági évben. A legfrissebb hírek szerint Braziliában az idei szójabab termés elérte a 75 millió tonnát, ezért rekordszintű, 19,4 millió tonna lehet a szeptemberi zárókészlet. Ősszel viszont a brazil készletek gyorsan apadhatnak, mert versenyképes lehet a fizikai piacon.

Az USDA júniusi előrejelzése szerint 59,2 millió tonna (a korábbihoz képest 1,7 millió tonnával kevesebb) lehet a repce globális termése a 2011/2012. gazdasági évben. A globális készlet 4,5 millió tonnára csökkenhet. Az EU-ban lassan beérik a repce. A május végi csapadék már későn érkezett, ezért a terméskilátások továbbra sem javultak. A közösség repcemag termelése a korábban vártnál 1,2 millió tonnával lehet kevesebb, 18,8 millió tonna. A tagállamok 21,3 millió tonna repcemagot dolgozhatnak fel a folyó gazdasági évben, amelyet csak 3,05 millió tonnás importtal

tudnak fedezni. Az EU bekeverési irányelvei miatt nőhet a biodízel előállítás, ami miatt csökkenthet az repceolaj élelmiszer célú felhasználása. A repceolajat a napraforgóolaj pótolhatja az étolajpiacon, amely főként Oroszország és Ukrajna felől érkezik.

Az EU takarmánypiacán fontos alapanyag a repceolaj előállításának mellékterméke, a repcedara, amelyből szintén túlereslet várható. A igények kielégítésére megfelelő alternatíva a szójadara, amely főként importból (Argentína, Brazília, USA) származik. Az EU szójadara importja elérheti a 23,3 millió tonnát a 2011/2012. gazdasági évben.

Az EU aszályos időjárásával szemben, Kanadában a csapadék és hideg idő okozott problémát. A lassú hóolvadás és a folyamatos esőzések miatt néhol még mindig nehezen lehet megközelíteni a táblákat. A canola vetése akadozik, és egyre közelebb a biztosítótársaságok által kijelölt utolsó vetési időpont (június 20.). A nehézségek miatt az USDA várakozásai szerint 7,3 millió hektáron vethetnek canolát Kanadában és 13 millió tonna lehet a termés a 2011/2012. gazdasági évben.

A június első két hetében érkező csapadékosabb időszak enyhülést hozott Európa időjárásában. A nemzetközi árutőzsdéken a javuló időjárási kilátások miatt lefelé vették az irányt a jegyzések június közepén. A párizsi árutőzsdén (MATIF) a repcemag front havi jegyzése 460 euró/tonnára csökkent június 15-re, de jelezve a piaci aggodalmakat ez az aratáshoz közeledve még mindig szokatlanul magas ár. A chicagói árutőzsdén (CME/CBOT) a szójabab front havi jegyzése 503-518 USD/tonna között mozgott június első két hetében.

Hazai körkép

Magyarországon pár héten belül megkezdődik a repce betakarítása. A magyar repceállományok nagyon megsínylették a késői vetést, a hosszú telet és a tavaszi szárazságot. Az országos termésbecslések egyre alacsonyabbak. A MgSzH 2,167, az USDA 2,2, az EU Bizottság 2,17 és a német Toepfer 2,25 tonna/hektár átlagos termést vár a legfrissebb előrejelzésében.

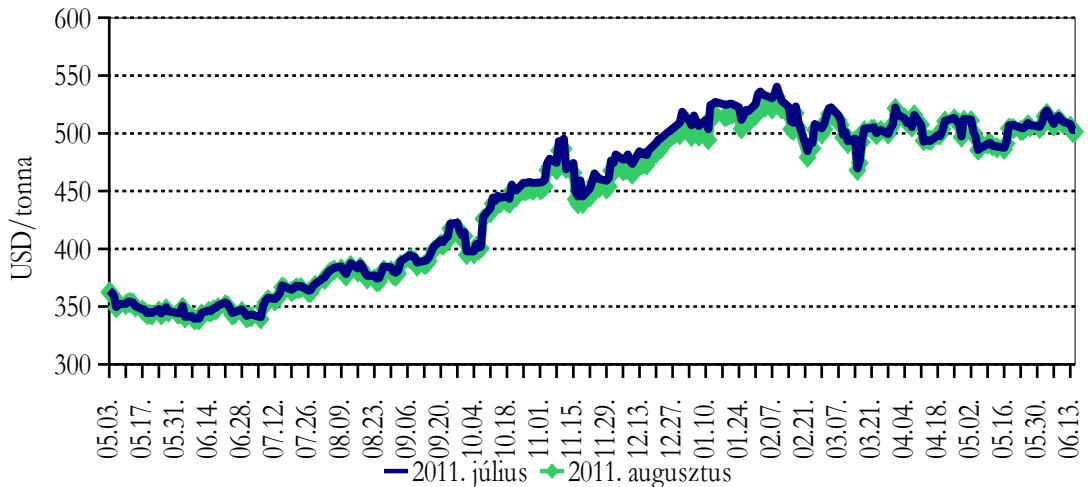
A BÉT-en a napraforgómag front havi jegyzése 114 ezer Ft/tonna, a repcemagé 126 ezer Ft/tonna volt június 15-én. A május végi szintekről való visszaesés a nemzetközi piaci folyamatokkal és a kedvezőbb júniusi időjárással magyarázható.

Az olajos magvak és termékeinek jegyzése néhány kiemelt árutőzsdén

1. ábra

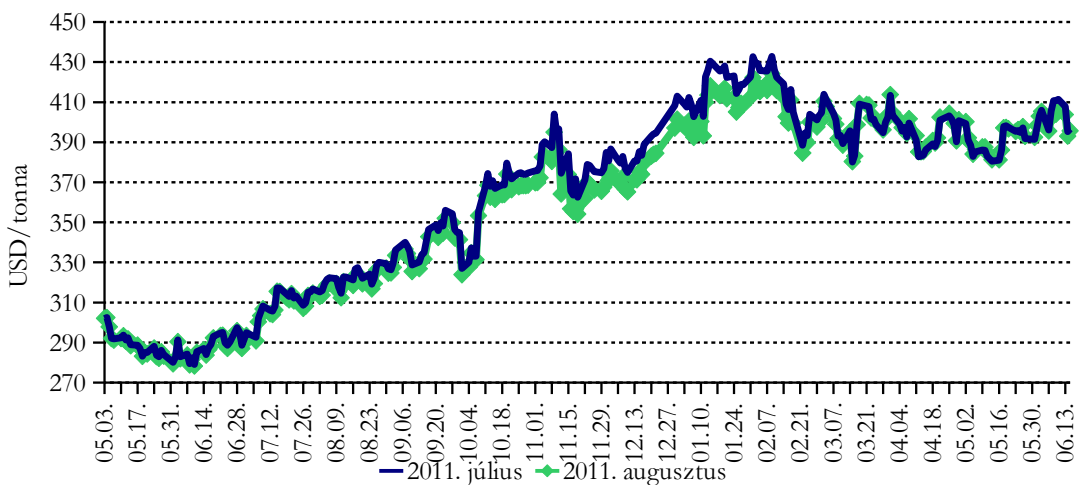
A szójabab különböző határidőre szóló jegyzése a chicagói árutőzsdén

Forrás: CME/CBOT – Chicago Board of Trade

2. ábra

A szójaliszt különböző határidőre szóló jegyzése a chicagói árutőzsdén

Forrás: CME/CBOT – Chicago Board of Trade

3. ábra

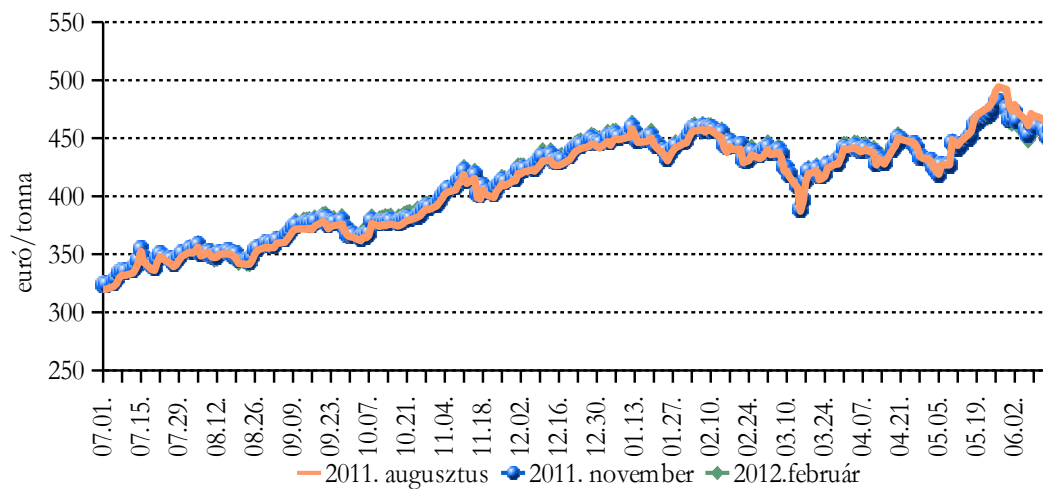
A szójaolaj különböző határidőre szóló jegyzése a chicagói árutőzsdén

Forrás: CME/CBOT – Chicago Board of Trade

4. ábra

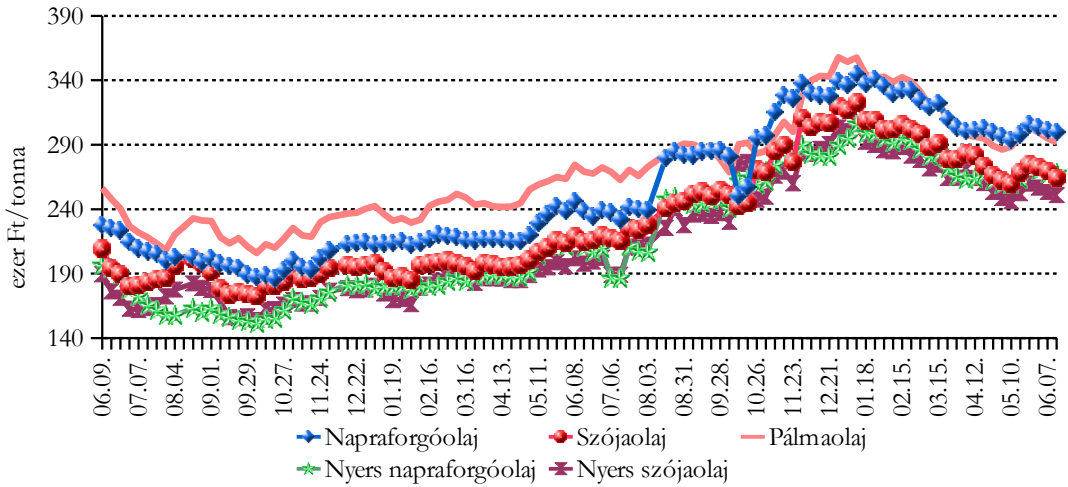
A repce különböző határidőre szóló jegyzése a párizsi árutőzsdén

Forrás: MATIF

5. ábra

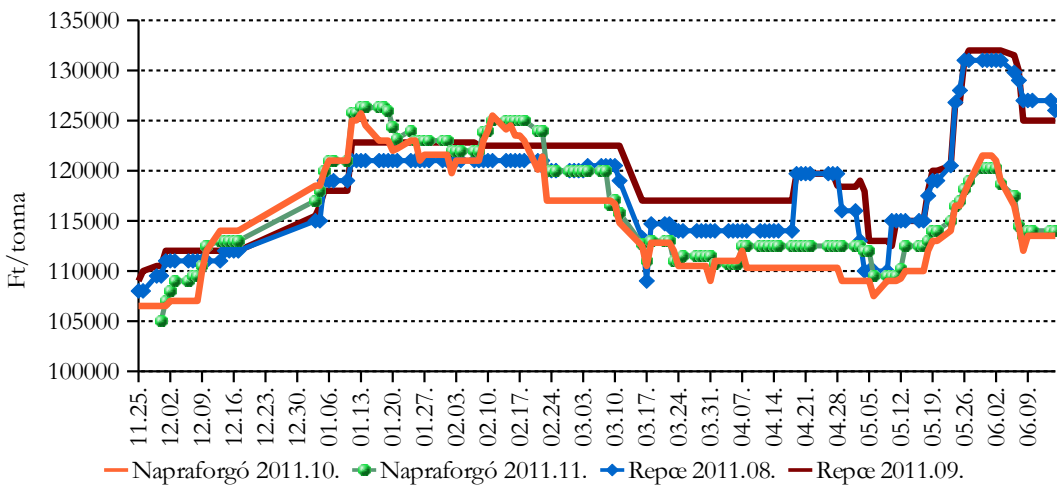
A növényi olajok jegyzése a milánói árutőzsdén

Forrás: Borsa di Milano

6. ábra

A napraforgó- és repcemag különböző határidőre szóló jegyzése a Budapesti Értéktőzsdén

Forrás: BÉT

1. táblázat

A fontosabb hazai olajos magvak termelői-, a belőlük készült termékek feldolgozóinak értékesítési átlagára

Megnevezés	Mértékegység	2010. május	2011. április	2011. május	2011. május / 2010. május (%)	2011. május / 2011. április (%)
Ipari napraforgómag	tonna	30 999	20 823	17 374	56,05	83,44
	Ft/tonna	84 290	125 759	119 835	142,17	95,29
Repce mag	tonna	19 619	15 110	12 372	63,06	81,88
	Ft/tonna	76 277	107 871	111 525	146,21	103,39
Nyers napraforgóolaj	tonna	98	193	236	241,04	122,24
	Ft/tonna	187 768	278 663	212 549	113,20	76,27
Napraforgódara	tonna	9 708	-	8 656	-	102,06
	Ft/tonna	31 333	-	53 885	-	97,83
Nyers repceolaj	tonna	-	-	-	-	-
	Ft/tonna	-	-	-	-	-
Repcedara	tonna	-	-	-	-	-
	Ft/tonna	-	-	-	-	-

Forrás: AKI PÁIR

2. táblázat

A nyers növényolajok ára és jegyzése

Termék	Időpont	Ft/tonna				
		EU	Franciaország	Olaszország	Egyesült Államok	Magyarország
		Ártípus				
		FOB	Heti tőzsdei átlagár	Heti tőzsdei átlagár	Heti tőzsdei átlagár	Heti értékesítési ár
Napraforgóolaj	2011-05-31	-	-	270 115	-	-
	2011-06-07	267 302	-	268 475	-	-
	2011-06-14	-	-	268 059	-	-
Repceolaj	2011-05-31	-	280 130	-	-	-
	2011-06-07	-	278 418	-	-	-
	2011-06-14	-	277 988	-	-	-
Szójaolaj	2011-05-31	-	-	256 776	238 800	-
	2011-06-07	-	-	253 360	230 665	-
	2011-06-14	-	-	250 851	229 535	-

Forrás: AKI PÁIR, BM, CBOT, MATIF, Oil World

3. táblázat

Európai olajnövény- és dara árak és jegyzések

Ft/tonna

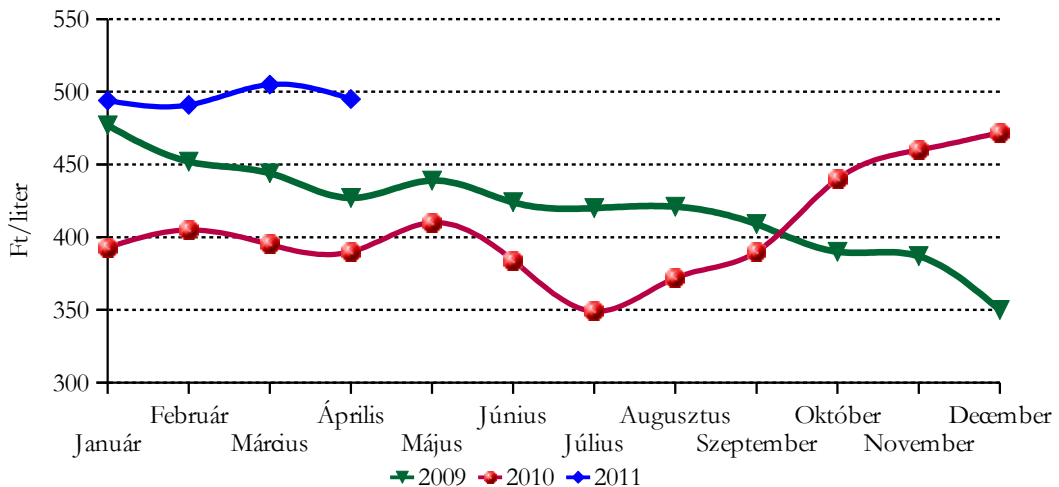
Termék	Időpont	Franciaország	Németország	Ausztria	Magyarország
		Ártípus			
		Heti tőzsdei átlagár	Hamburg CIF**	Heti tőzsdei átlagár	Heti termelői és értékesítési ár *
Napraforgómag	2011-05-31	-	-	-	119314
	2011-06-07	-	-	115344	116353
	2011-06-14	-	-	-	-
Napraforgódara**	2011-05-31	-	-	55359	-
	2011-06-07	-	-	51043	-
	2011-06-14	-	-	53611	-
Repccemag	2011-05-31	127454	-	-	104233
	2011-06-07	122172	-	119322	-
	2011-06-14	121520	-	-	-
Repcedara**	2011-05-31	-	-	55359	-
	2011-06-07	-	-	53694	-
	2011-06-14	-	-	54935	-

* A termelői ár a mag, az értékesítési ár a dara esetén értendő. / ** CIF – Cost, Insurance and Freight – az ár tartalmazza a költséget, a biztosítást és a fuvardíjat

Forrás: AKI PÁIR, BLPW, MATIF, Oil World

7. ábra

A napraforgóolaj fogyasztói ára

Forrás: KSH

BIOÜZEMANYAG MELLÉKLET

Új utak a biodízel előállításában

Az International Grains Council (IGC) közlése szerint a növényi olajok globális termelése 142,81 ezer tonna volt a 2010/2011. gazdasági évben, amely mindössze 4%-kal haladta meg a 2009/2010. szezonban előállított 138,15 ezer tonnát. Az erős kereslet miatt a készlet/felhasználás aránya 11,6%-ra csökkent. Az alacsony készlet szint és a több, nagy növényi olajtermelő országban 2011-ben bevezetésre kerülő kötelező biodízel bekeverési arány miatt még kedvező globális termés esetén sem valószínűsíthető jelentős árcsökkenés. A repceolaj metilészter ára FOB Rotterdam 2011 júniusában 1470 USD/tonna volt (2010. június 910 USD/tonna).

A növényi olajok és az ásványolaj magas ára rontja a biodízel-előállítás jövedelmezőségét, továbbá áremelő hatása van a biohajtóanyag árára. Az ár változása a felhasználás módosulását, csökkenését eredményezheti: Nagy-Britanniában például a biodízeltől a bioetanol felé mozdult el a termelés.

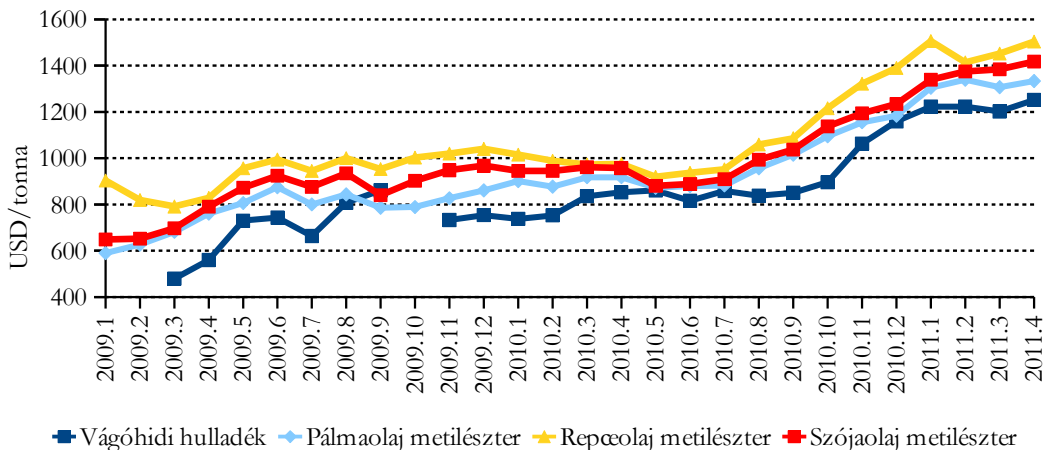
Az első generációs növényi olaj alapú biodízel-termelés és felhasználás fenntarthatóságáról mind a tudományos világban, mind a politikai döntéshozók körében vita alakult ki. A nem élelmi-szer-alapú alapanyagok felhasználása és annak technológiai fejlesztése, illetve a kutatások eredményei újra a figyelem középpontjába kerültek.

1. Vágóhídi hulladék

A vágóhídi hulladék biodízel-célú feldolgozása már az egész világon elterjedt. Az USA-ban évente 450 millió liter biodízelt állítanak elő vágóhídi hulladékból, és ezt az RFS (Renewable Fuel Standard) program előírásai szerint tovább növelik a jövőben. Már túljutott a tesztelésen az Air Force és a NASA közös kísérletében kifejlesztett csirkezsír alapú hajtóanyag. Az AAFEX II (Alternative Aviation Fuel Experiment) projekt keretében a repülőgépeket 50%-os csirkezsír alapú hajtóanyaggal üzemeltették. A vágóhídi hulladékból előállított biodízel előnye, hogy ára alacsonyabb a növényi eredetűnél, cetánszáma magas, hátránya viszont a magas dermedéspont.

Az Európai Unióban vágóhídi hulladékként évente 2,5 millió tonna zsiradék képződik, amelyből 1,2 millió tonna kerül ipari felhasználásra. Mivel az EU állatállománya várhatóan nem növekszik, változásra e tekintetben nem lehet számítani. Több uniós tagállamban állítanak elő vágóhídi hulladékból biodízelt, pl.: BDK Biodiesel Kärnten (Ausztria), az Argent Energy (UK), DAKA (DK). A SARIA csoport a halfeldolgozás melléktermékéből állít elő halolajat Dániában (Cuxhaven), Spanyolországban (Arabra) és Franciaországban (Concarneau).

A biodízelt legfontosabb alapanyagainak ára Rotterdamban

Megjegyzés: FOB ár (Free on Board – költségmentesen a hajó fedélzetére rakva)

Forrás: Oil World, Kingsman

A biodízelt előállítás alapanyagai Brazíliában

Alapanyagok	ezer tonna			
	2007	2008	2009	2010
Szójaolaj	290	830	1097	1436
Vágóhídi hulladék	50	160	234	231
Gyapot olaj	10	24	47	41
Egyéb	10	16	37	31

Forrás: IGC, Oilworld

Brazíliában folyamatosan nő a vágóhídi hulladékból előállított biodízelt mennyisége, a szójaolaj után a feldolgozó üzemek második legfontosabb alapanyaga.

Gyorsan nő a vágóhídi hulladékból biodízelt előállító üzemek száma Ausztráliában, Paraguayban és Guatemalában is.

2. Használt háztartási olaj

A biodízel-előállításban a begyűjtött használt háztartási olaj jelentősége évről évre nő. A használt sütőolajból előállított biodízel cetánszáma magas, ezért alkalmas biodízel előállítására. A használt sütőolaj szennyezőanyagaiból (pl. prézli) pedig biogázt állítanak elő.

A biodízel-előállítás alapanyagai Nagy Britanniában

	millió liter
Repceolaj	83
Pálmaolaj	33,2
Szójaolaj	215,7
Állati hulladékzsír	52,7
Használt háztartási olaj	314,5
Egyéb	41,4
Összesen	740,4

Forrás: F.O. Licht

Ausztriában is több városban gyűjtik és dolgozzák fel a használt sütőolajat (Asperhofen, Arnoldstein, Mureck, Wöllersdorf, Zizersdorf). Grazban a Bioenergy International Ltd. által begyűjtött háztartási hulladékolajból származó biodízellel működtetik a városi buszokat. Ausztriában 170 McDonald's vendéglő, számos vendéglátóipari egység adja le a használt sütőolajat. A háztartásokból a begyűjtés konténerekbe történik. Egy lakosnál évente körülbelül 1,5 liter használt sütőolaj keletkezik, ám ennek csak töredékét tudják visszagyűjteni.

Magyarországon a használt háztartási olaj begyűjtése még csak részben megoldott.. A MOL és partnerei országszerte 100 benzinkútnál helyeztek el gyűjtőtartályokat, lehetővé téve a lakosoknak a használt sütőolaj leadását. A kutacról a Biofilter Kft. gyűjti be és a Rossi Biofuel komáromi üzemébe szállítja a használt olajat, ahol biodízelt állítanak elő belőle. A MOL mellett a Bunge ZRt. és a CBA üzletlánc elkezdte a sütőolaj leadásának népszerűsítését. Sokak véleménye szerint a kérdés csak tartályok tömeges kihelyezésével oldható meg. A városi háztartások 60%-a, a kistelepülések 20%-a szelektálatlanul kezeli az olajhulladékot. Felmérések alapján a városi családi házas körzetekben a lakók környezettudatosabbak, mint a társasházban élők.

A használt sütőolaj begyűjtése nemcsak a biodízel előállítása miatt fontos, hanem azért is, mert a csatornába öntve dugulást okozhat, a szemétkerülve pedig nehezen lebomló anyagként jelenik meg. Ha pedig gondatlanságból vagy szándékosan élővizekbe jut, a víz felszínén réteget képez és a vízi élőlények nem kapnak levegőt.

A vágóhídi hulladék és a sütőolaj biodízel célú felhasználása a világon

	2006	2009	2010	2011*
Összes ipari célú növényolaj felhasználás	5 300	13 600	14 250	15 412
Összes hulladékolaj (vágóhídi + sütőolaj)	470	2 000	2 230	2 575
Ebből:				
Európai Unió	340	770	1 200	1 218
Brazília	0	255	360	460
USA	40	560	270	500
Egyéb országok	90	415	400	397

* Becslés.

Forrás: F.O. Licht

3. Algaolaj

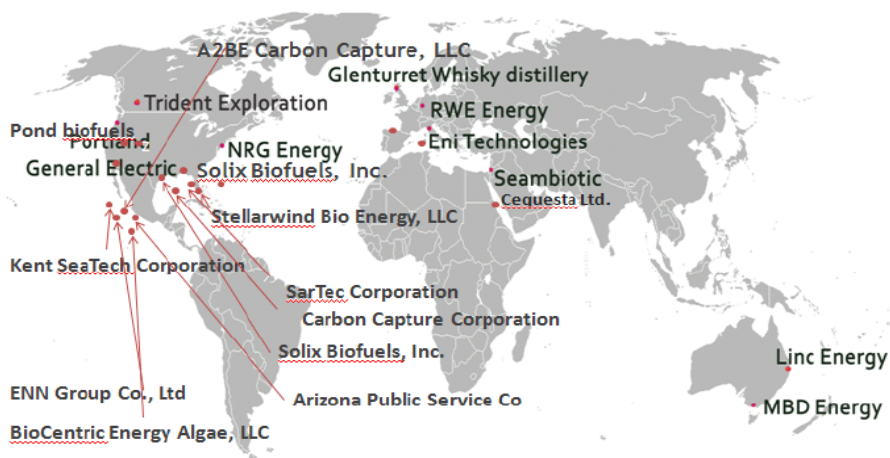
Az első üzemi méretű algaolajat előállító telepek még csak néhány éve létesültek, de mára számuk jelentősen nőtt. Az algaolaj előállításának előnye, hogy csak kevés termőföldre van szükség, sőt előállítható sivatagokban, sziklás területeken is. Az algatenyészetek további haszna, hogy éppen szennyezett vizekben érzik jól magukat, a szennyeződést az algák tápanyagként szívják magukba, így a vizet is tisztítják.

Az EU-ban létrejött egy konzorcium a British Airways, a Rolls-Royce, a Gatwick repülőtér és a Carnfield Egyetem közreműködésével, amelynek célja az alga-alapú biohajtóanyag termelésének fejlesztése és felhasználhatóságának tesztelése. Nagy-Britanniában a SAMS (Scottish Association for Marine Science), a németországi Niederrausseben az RWE, Franciaországban az Air France-KLM közösen alga-alapú hajtóanyag kísérleteken dolgozik. Franciaországban az OriginOil Párizs környékén hoz létre egy 80 000 m²-es és egy 150 000 m²-es algatelepet. Magyarországon zártrendszerű fotobioreaktoros rendszert hozott létre az Intelcom Mérnöki Kft. és a Greenflow Corporation. Spanyolországban 20 millió eurós beruházással építenek egy algaüzemet.

Új üzemek másutt is létesülnek. Kínában az Algae LL és a Kaliforniai Biocentric Energy együtt szándékoznak üzemet létrehozni és kutatásokat végezni.

A kutatók a közeljövőben az algaüzemek további gyors terjedését prognosztizálják.

A világ legjelentősebb biodízelt előállító algaüzemei

Forrás: www.oilgse.com

Technológia

A technológiai fejlesztések közül leggyorsabban a Fischer-Tropsch-eljárás terjedt el. Ez az eljárás egy katalizált kémiai reakciót jelent. A leggyakoribb katalizátor a vas és kobalt, de a nikkel és a ruténium is használatos. Az eljárás elsődleges célja szintetikus kőolajszármazék előállítása szénből, biogázból és biomasszából. Az alaptechnológiát az 1920-as években fejlesztették ki Németországban, és feltalálói után nevezik Fischer-Tropsch-eljárásnak. A többi GTL (Gas to liquid) technológiával együtt főleg hajtóanyaggyártó cégek vállalták fel a fejlesztését.

A kutatás két irányba indult el:

A) A magas hőmérsékletű vas katalizátort használó Fischer-Tropsch GTL-eljárás során a benzinhez vagy a gázolajhoz hasonló hajtóanyagok keletkeznek. A folyamat eredményeként kapott GTL-üzemanyagok kénmentesek, de tartalmazzak aromás vegyületeket.

B) Az alacsony hőmérsékletű, kobalt katalizátoron alapuló Fischer-Tropsch szintézis az üzemanyag tiszta részét hozza létre, amely kén- és aromás vegyületektől is mentes.

A GTL-üzemanyag kereskedelmi mennyiségű termelése 1993-ban indult Malajziában. Európában 2006 óta terjedt el a Fischer-Tropsch-eljárás.

Kutatás

Az USA-ban a Phytonix Corporation különleges eljárással állít elő gázolaj helyettesítésére alkalmas hajtóanyagot. Szén-dioxidból, vízből és napenergiával fotoszintetizáló Cyanobacterium törzsek segítségével biobutanolt állítanak elő. Ezek a baktériumok képesek a nap energiájának se-

gítségével biomasszát előállítani. Az európai Tudományos Alapítvány (European Science Foundation - ESF) arról számolt be, hogy ilyen baktériumok hozták létre a föld kőolajkészleteit, ezért ipari körülmények között akár kőolaj előállítására is használhatók. A technológia fejlesztés alatt áll. A kutatók szerint legalább egy évtized kell ahhoz, hogy beinduljon az első „baktérium-erőmű”. Ezt az eljárást a kutatók már 4. generációs eljárásnak nevezik.

A kutatók egy csoportja a dél-amerikai őserdőkben egy *Gliocladium roseum* nevű parazita gombát talált, amely a hócserjefélékhez tartozó *Eucryphia cordifolia* élősködőjeként képes a fa cellulózának átalakításával közvetlenül „mikodízelt” előállítani. Ezzel a gombával ipari körülmények között több feldolgozási folyamatot átlépve gyorsabban lehetne előállítani a biodízelt.

Egy másik kutatócsoport kólibaktériumok genetikai módosításával több zsírsav előállítására ösztönzi a baktériumokat, így azok alkalmassá válnak biohajtóanyagok előállítására.

A jelenleg még futurisztikusnak tűnő kutatások nem állnak le, sőt várhatóan a magas alapanyagárak miatt új lendületet vesznek.

Különböző alapanyagú hajtóanyagok összehasonlító táblázata

	Mértékegység	Ásványolaj alapú dízel	Biodízelt EN 14214	Halolaj	Használt sütóolaj	Vágóhídi hulladékzsír	Hulladékfa alapú dízel Fischer-Tropsch-eljárás
Fűtőérték	MJ/kg	40-44	36,7-37,7	36,6	36,85	36,86-39,1	43,9
Sűrűség 15°C-on	kg/m ³	820-845	860-900	926,3	923	923-937	760
Cetánszám			51		52		> 70
Hajtóanyag egyenérték	liter	1	0,9	0,9	0,91	0,91	0,93
Üvegházhatású gáz megtakarítás alapértelmezett értéke	%		38		83	80	95

Megjegyzés: Alapértelmezett érték = a jellemző értékből előre meghatározott tényezők alkalmazásával számított, az üvegházhatású gázok egy adott bioüzemanyag előállítási folyamat összes lépéséből eredő kibocsátásának értéke, amely a tényleges érték helyett alkalmazható, ha a rendeletben foglalt feltételek fennállnak.

Forrás: Az Európai Parlament és a Tanács 2009/28/EK irányelve; Biodiesel standard EN 14214, www.greengear.de

Felhasznált irodalom:

BA& Airbus increase biofuel focus. Biodiesel 2010. október

Mihai Sandru: NASA and U.S. Air Force testing recycled chicken-fat fuel. 2011. április 2.

A MOL és partnerei segítik a sütóolaj begyűjtést.

Greenergy turns waste sausage roll into biodiesel. Biofuel International Europe 2011. május 9.

Feedstock use for biofuels – the outlook for 2011. F.O.Licht World ethanol & biofuels report. 2011. május 11.

Agrárgazdasági Kutató Intézet

Piaci Árinformációs Rendszer

<https://pair.aki.gov.hu>